

Una teràpia utòpica?

Amb el nom d'“Utopies àcides” es presenta la primera de les visions de la Col·lecció Martínez Guerricabeitia. Els interessats podran contemplar-la, fins el 31 de maig, a la sala de Donació de la Universitat de València, al carrer de la Nau. Aquesta visió engloba les principals figures de l'art compromès.

Aquest principi de segle segurament que no és el millor moment per a les utopies, ni tampoc passarà a la història com un període de revoltes. És, de fet, un temps de resignació, com ens recorda Saramago a la mínima oportunitat. I ens ho podríem arribar a creure del tot, si no fóra perquè, tot i un bon nombre de proves que ens diuen que ens trobem en una absoluta inòpia ideològica, de tant en tant apareixen visions lúcides de realitats palpables, capaces d'animar-nos amb pensaments discordants. Una d'aquestes rareses encoratjadores es troba a la Sala de la Donació del centre cultural que la Universitat de València ha creat a l'històric edifici del carrer de la Nau.

Utopies àcides és el títol que Ricardo Marín Viadel, comissari de l'exposició, ha triat per a la primera de les “Visions de la Col·lecció Martínez Guerricabeitia”. Les utopies a què es refereix, ja ens les podem imaginar: tots els corrents ideològics que des de l'esquerra política i social van circular de cap a cap del segle passat (el segle XX), és a dir, les referències ideològiques vinculades als moviments progressistes i revolucionaris en general. L'acidesa de la qüestió ja resulta una mica més difícil de calibrar, si tenim en compte que, d'àcids corrosius, en podem trobar en totes les direccions. I més valdrà de no conjurar-los, de moment.

Ricardo Marín és catedràtic d'educació artística a la Universitat de Granada. Té una trajectòria d'investigador que abasta camps diferents de la didàctica de l'art, però també en l'estudi dels moviments artístics ha sabut fer destacades aportacions; de fet, la seua anàlisi del realisme social en la plàstica dels artistes valencians s'ha convertit en un referent de la matèria. Això sol ja seria un bon motiu per a fer-lo

responsable de la primera de les “visions” que sobre la col·lecció Martínez Guerricabeitia s'exposaran a partir d'ara. Però aquesta no era l'única motivació, ni de bon tros. Marín Viadel és amic de Carmen García i Jesús Martínez, el matrimoni que durant dècades s'ha dedicat a reunir aquesta col·lecció impressionant d'art modern, una col·lecció de centenars d'obres que ara llueix la Universitat de València com un tresor patrimonial, gràcies a la donació de Carmen i Jesús. Marín és un bon coneixedor de les persones i de les obres, dels referents i de les idees, i és per tot això que la tria amb vista al muntatge s'havia de convertir en una exposició polièdrica, atrevida, alligona i suggerent.

La selecció d'aquestes utopies s'ha estructurat al voltant de cinc idees i un epíleg. Els autors de les obres i els temes que s'hi tracten s'hi ha ordenat seguint certes constants que el comissari ha decidit de destacar. És així que s'hi agermanen autors, tècniques i temàtiques inicialment distanciat, amb un alt grau d'adhesió conceptual, com siga que el lligam reivindicatiu i la trama social transpiren per cada porus d'aquestes peces seleccionades. No podem perdre de vista que la col·lecció es va proposar des del principi (i parlem de fa quatre dècades) amb la intenció de reunir els millors exponents del que en podríem dir “art social”, un art compromès, com van defensar tractadistes memorables (del nostre país cal esmentar especialment Alexandre Cirici Pellicer).

Jesús Martínez va sofrir l'assetjament del franquisme per la filiació esquerrana de la seua família. Però el seu esperit emprenedor va fer que els negocis de Sud-amèrica li rutllaren. Doncs bé, amb aquest mateix esperit va iniciar una col·lecció d'obres d'art que el posà

en contacte amb els galeristes i també amb els artistes, alguns dels quals s'han fet grans amics de la parella, com és el cas de Joan Genovés, Wolf Vostell, Eduardo Arroyo, Martín Caballero, Juan Ugalde, Darío Villalba o Chema López, tots representats a l'exposició. Aquest matrimoni ha practicat compulsivament el mecenatge i l'amistat, amb què ha creat un discurs viable, un diàleg entre la dimensió creativa i la comercial de l'art. Un exemple de coherència que desitjaríem que fóra més habitual.

Els aspectes tractats en la mostra ("L'imperi dels símbols", "Crítica de la vida quotidiana", "El rostre més dur del poder"...) en van teixint un seguit de característiques definitòries, tot presentant pintures, dibuixos i gravats de Lichtenstein, Tàpies, Renau, Equip Crònica, Saura, Anzo, Jarque, Canogar, una sèrie de noms i peces que en conjunt somouen la nostra capacitat d'anàlisi i d'acció, la nostra memòria històrica, social i col·lectiva –ara que tant es migra en aquest moment resigant–. No parlem pas d'arqueologia, sinó d'idees. I aquesta mostra n'és un exemple. Una bona sacsejada de l'esperit.

Cal recomanar una peça irrepetible que Marín ha optat per mostrar al públic. Es tracta del "Llibre de signatures" dels col·leccionistes, un quadern en el qual han deixat una aportació els artistes amics de Jesús, un quadern replè de dibuixos i composicions realitzades per a l'ocasió. Aquesta peça potser representa a la perfecció el caràcter i les idees del matrimoni en la mesura que relata un estil i una capacitat d'acció gens comunes. El catàleg també s'ha plantejat com una aportació significativa, atès que les explicacions de Marín Viadel hi van acompanyades de reflexions històriques i artístiques impagables. Com diu al text del catàleg: "els dos elements que expliquen més bé la Col·lecció són una ciutat, València, i un color, el roig". Doncs això: fem un bany encoratjador de "roig València", que no ens anirà gens malament.

Ricard Huerta



La Col·lecció Martínez Guerricabeitia aplega una impressionant quantitat d'art modern. A sobre, una reproducció de l'obra *Qui té por del roig* (1972), de l'artista Valerio Adami. Al centre, *Aquelarre 71* (1971), un producte de l'Equip Crònica. A sota, a l'esquerra, *Sis joves* (1975), de Joan Genovés. I, a la dreta, una obra sense títol de l'any 1977 de Josep Renau. Fins el dia 31 de maig la Universitat de València acull aquesta mostra, al carrer de la Nau.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA